

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Lebaja vsak četrtik in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge tujevostne dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Določeni, katoliškega tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 6. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo Koroska cesta št. 6, vnaprejšnja naročnina, izdane in reklamacije. — Za inserate se plačuje ed enostopne politiverte za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do zveče jutraj. — Reklamske reklamacije so poštno proste.

Avstrijsko-ogrška nagodba in težnje kmečkega stanu.

Avstrijski in ogrski ministrski predsednik sta predložila 16. oktobra obema zbornicama na Dunaju in v Budimpešti nagodbo, ki naj postane zakon za naše in ogrsko ozemlje. Ta nagodba je največje važnosti za državo v notranjih zadevah in nasproti drugim državam. Obsega vse strani javne politike v obeh delih zedinjenih dežel; določa se natanko carinska in trgovinska zveza med Avstrijo in Ogrsko, obrtna in industrijska politika, železniški tarifi, gradnje železnice Novomesto-Metlika-Karlovce, železniška zveza z Dalmacijo in užitnina. Natanko se odredijo določila zastran prometa z živino, zboljšajo se uredbe glede vinskega zakona in borze; o sporih med vladama, ki se tičejo nagodbe, odločuje, če se ne doseže sporazumeljenosti, posebno razsodišče. Važna je tudi za avstrijske dežele finančna stran nagodbe, kvota in pa bančno vprašanje. To so glavne točke cele nagodbe.

Kolikor zadeva nagodba težnje kmečkega stanu, se lahko že na prvi pogled zapazi, da nagodba ne vstreza docela zahtevam agrarnih zastopnikov, da si se mora priznati, da je v marsikaterih točkah ugodna za poljedelsko gospodarstvo v Avstriji. Zlasti se ugotovi, da obvezne pogodbe sistem carinsko in trgovinsko-politične skupnosti in se zajejati vzdrževanje enotne carinske meje; nobeno državno ozemlje ne more svojevoljno izpreminjati tarifa, kar je važno za prevažanje pridelkov, zlasti moka iz južne dežele po avstrijskem ozemlju. Za slovensko ozemlje je važen načrt železniške zgradbe Novomesto na Karlovec in pa zveza z Dalmacijo. S to novo železnico se bo odprla slovenskemu ozemlju nova pot proti Hrvaški in Dalmaciji. Za to pridobitev gre hvala spretne politiki Slovenskega kluba.

Pozdravljati moramo pa iz agrarnega stališča nova živnozdravniška določila. Ta postava bo vsaj deloma obvarovala naše dežele velike škode od strani ogrskega živinskega prometa in pa živinskih kug, ki se zanašajo v naše kraje zlasti iz ogrskih dežel. Le prašiči, kateri so za kolino, in seveda zdravi, se smejo uvažati le na trge, kjer imajo klavnice, t. j. torej le v večja mesta. Prešiče za reje se sme uvažati le na podlagi dovoljenja za posamezne slučaje, in sicer se mora dokazati potom opazovanja v 40 dneh, da ni nevarnost, da bi se širila kuga. S to do-

ločbo se pač ovira precej uvoz ogrske živine, kar je za naše živinorejce precejšnji dobiček, ker ostane živina na boljši ceni. Zahtevam naših kmečkih poslancev, da bi se popolnoma zaprla meja radi uvoza živine, se ni ugodilo radi splošne mejnebojne skupnosti obeh državnih delov.

Določila glede vinskega zakona vstrežajo našim vinogradnikom. Posebno pri nas vemo iz skušnje, da se celo v vinske kraje uvažajo iz Ogrskega jako mnogo cenega vina, ki pa nima radi tega velike cene, ker je ponarejeno. Vsled te cene trpi naš vinogradnik, ker ne more prodati domačega pristnega pridelka. Na Ogrskem se je pa do sedaj lahko ponarejalo vino, ker niso strogo pazili na to; sedaj se je vlada zavezala, da uvede tudi tam zakon, ki naj prepreči ponarejanje vina. Če se bode ogrska vlada strogo držala teh naredb, bo za naše vino boljše, toda mi imamo z Ogrsko v takih zadevah slabo skušnjo. Avstrija bode morala paziti, da se bode izvrševalo tudi na Ogrskem, kar se je določilo za oba dela.

Ta točka tudi naglašja, da morate obe vladi izdati enotna določila, ki prepovedujejo sploh vsako ponarejanje poljedelskih pridelkov in da se strogo pazi na borzo, ki zlasti na Ogrskem mnogokrat škodi poljedelcem, ker z nepošteno konkurenco določuje cene teh pridelkov.

Če se primerjamo finančno stran nagodbe in pa kvoto, katera bode za avstrijske dežele za 2 odstotka manjša, vidimo, da se je načrt nagodbe vsaj nekoliko zboljšal. Seveda te pridobitve še za tostranske dežele nikakor niso v pravem razmerju z onostransko državo. Za korak smo vsaj na boljšem. Nagodba je za celo državo velikega političnega pomena; ker je nekoliko boljša od prejšnjih, je ne smemo takoj odkloniti. Ker pa obsega važne točke širše državne politike, prepuščamo docela svojim državnim poslancem končno sodbo o njej in pa sklep o glasovanju za njo ali proti njej. Prepričani smo pa, da bodo vodile naše poslance Slovenskega kluba in zlasti zastopnike Kmečke zveze le misli na državne potrebe, pa težnje slovenskega naroda in pa kmečkega stanu posebej. Če je pa vladi toliko na ureditvi državnih potrebščin, mora skrbeti tudi, da se ugotovi potrebnost slovenskega naroda, da se uresniči vendar enkrat večne želje Slovencev, po pravičnem osnovanju slovenskega šolstva in pravičnem nastavljanju slovenskih uradnikov.

Državni zbor.

V četrtek dne 17. t. m. se je začela obravnavati zaradi razmer na železnicah, posebno zaradi zadnje pasivne rezistence.

Da poslanci pregledajo nagodbo, se je določilo dne 18. t. m., da se le v torek 22. oktobra začnejo obravnavati nagodbo v zbornici.

V seji dne 18. t. m. se je nadaljevala obravnavo o zadnji pasivni rezistenci na severnih železnicah. Železniški minister je izjavil, da hoče vlada nadaljevati poddržavljenje železnic.

Socialdemokrati so vložili vprašanje na ministra za deželno brambo zaradi mučenja nekega vojaka. Podmaršal Latscher je v zadregi tako nerodno odgovarjal, da je vzbudil splošno nezadovoljnost. Vsled tega je baje njegovo stališče omajeno.

Za kraje, kjer je pomanjkanje krme, so vložili poslanci Slovenskega kluba nujne predloge za podporo.

Poslanec Pišek je vložil petico, da se na kolodvoru v Hočah sezida skladišče za vozno blago, se izpelje železnica iz Maribora v Hajdin-Ptuj, in da se vsaj do spomladi vpelje nov osebni vlak ob 3/3 uri popoldne iz Maribora.

V seji dne 22. t. m. se ni prišlo do prvega branja nagodbe, ker je morala zbornica prej rešiti več nujnih predlogov: zaradi podražanja premoga, zaradi kartelov, zaradi podražanja živil, zaradi polne ločitve od Ogrske itd.

Poslanec dr. Benkovič in Grafenauer sta interpelirala radi rabe slovensčine na žel. progi Celovec-Trst.

Politični ogled.

— Na Ogrskem je bila nagodba kaj slabo sprejeta. Zagrizene Madžare grize zvišanje kvote. Pravijo, da bi samo v tem slučaju privolili v to zvišanje, če bi dobili lastno državno banko.

— Nova vojska. — Nekateri listi poročajo iz New-Yorka: List „Sun“ je objavil dolgo brzojavko iz Washingtona, v kateri se razpravlja, s koliko naglico se Roosevelt pripravlja na vojno z Japonsko. List pravi, da odpotuje vse ameriške brodovje na Filipine, kamor pošiljajo tudi

Podlistek.

Nič ni tako skrito, da bi ne bilo očito.

Poslovenil I. V. Listmarek-Gerlovski.

(Konec.)

Cigane mi odpravite, cigane! vpije grof od jeze zarudel.

Katere cigane, kje so in kaj so zakrivali?

Ali so kaj zakrivali, kaj to meni mar! Proč ž njimi, pravim, proč! Ne poznate teh psov, v glavi se mi vrti — proč ž njimi — proč!

Pa kje so vendar? Ne vem, kje naj jih iščem!

V gozdu, na oni strani nizkega travnika pri velikem hrastu.

Dobro, poiščim jih in potem določim potrebno!

Da odstranite druhal do večera čez mejo mojega sveta, sicer —

Skoro vzdihovaje je govoril grof te besede, pot mu je stal na čelu in opotekaje se, šel je nazaj v grad.

Majal je z glavo uradnik, ko je gledal za odhajajočim grofom. Bog ve, kaka skrivnost tare grofovo dušo! Kdor ga je prej poznal, ubogega plemenitaša, preganjanega in nadlegovanega od upnikov, bil je najveselejši in najživahnejši — in nasprotno sedaj!

Res je bil prežalosten dogodek, nagla, strašna smrt brata in njegove družine; a mlajšemu bratu je prinesla nesreča vendar le srečo, bogastvo in lepo posestvo — a le malo uživa od tega — res čudno, neumljivo!

Niti slutil ni, kako se bode to neumljivo v kratkem najstrašnejše pojasnilo!

Ali so neki to oni strašni cigani, dejal je uradnik smehljaje, ko je zagledal pod velikim hrastom dva slovaška loncevezca sedeti in uživati svoje skromno kosilo.

Stopil je k njima in zahteval potne liste. Stefan — zakaj ta je bil s svojim varovancem — podal mu je v usnje zaviti papir.

Jakoš Modroki in njegov sin Sandor, čita uradnik in pogleduje moža.

Slovaka sta? vpraša naposled.

Da, odvrne Stefan; v strahu je obračal obraz, zakaj lahka rudečica ga je oblila radi laži.

Od česa živita?

Od svoje obrti.

In česa iščeta na svetu Pioskovem?

Dela iščeva, odgovarja Sandor.

Gospod grof vaju ne trpi tukaj in mi je naročil, naj vama povem, da morata zapustiti njegova tla in sicer takoj.

Gospod grof naju nima pravice odganjati, ugovarja Sandor.

Hm, to bomo videli. Gospod grof je mogočen mož.

Gospod grof je pa tudi gotovo pravičen mož, in midva sva prišla posebno zato sem, da ž njim govoriva, pravi Stefan.

Ta sklep le opustita. Že ko vaju je videl, razjarjen je bil tako, da vaju napodi s psi od grada, kakor hitro se prikažeta ondi.

Kdo naju je videl? Grof naju je videl?

Da, on mi je ukazal, naj vaju preženem z njegovega sveta.

O gospod, pomagajte nama, da zmaga pra-

vica, klical je Stefan in se vrgel pred sodnika na kolena.

Uradnik je stopil korak nazaj in osupnjen gledal klečočega.

Ustanite, pravi, in povejte, kaj želite! Tako malo ste vi loncevezec, kakor Slovak. — Vi ste Poljak.

Da, gospod! In veste-li, kdo je ta mladenič? To je sin grofa Bruna Pioskove, ki je izginil pred desetimi leti ob silnem požaru.

Ali gledate, ali ste pa slepar, ostro povdarja uradnik, mladi grof Sandor je bil tudi umorjen v oni grozni noči, kakor njegovi stariši.

Ne, mladi grof je bežal v sami srajci v gozd, da bi ušel svojim morilecem. Ondi ga je našel pol zmrglega in pol sestrađanega potujoč Slovak in ga je prijazno sprejel kot oče.

In Stefan je povedal uradniku vse, kar se je bilo zgodilo v oni strašni noči.

O gospod, pustite me v grad, sedaj, ko sem ga videl, zjasnil se mi je zopet spomin, vse gledam pred seboj, stopnice vidim, vsak hodnik, vsako sobo, vsak kot zrem pred sabo, in grof Lotar mi pač mora verjeti, da sem njegov netjak! govoril je mladi Sandor.

Premišljeval je hodil uradnik po travniku sem in tja. Pogosto se je ozrl na loncevezca. Dobro je poznal svoje dni grofa Brunona, saj sta bila kot di-jaka celo prijatelja. In ako je pogledal revnega loncevezca, in čim večkrat se je vanj ozrl, tem več podobnosti je našel med njim in grofom.

A kako bo sprejel poročilo o svojem netjaku grof Lotar? Kaj, ako ve grof, da netjak tedaj ni bil umorjen, ako ga je danes videl in spoznal?

Ali tvoj rednik ni nikdar poiskal grofa in se potegnil zate? vprašal je nazadnje mladeniča.